

גיליון מס' 254 פרשת תולדות
תשע"ח שנה חמישית

לע"נ מרן המשגיח
רבי דב יפה זצוק"ל
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

על הפרשה פ

"ויקרא אותה שבעה על כן שם העיר באר שבע" (כו, לג)

כבר הק' המפרשים דלעיל בפ' וירא אי' שאברהם קראה באר שבע. וי"ל שאברהם קראו שיזכרו שהוא חפר את הבאר ולכן אחר שמת אברהם שהפלישתים סתמו את כל הבארות שחפר אברהם בטלו גם את שם העיר כדי שלא יאמרו שזה הבאר של אברהם, ואחר שפלישתים סתמו הבאר בטל ממנה שם באר שבע ועתה שיצחק חזר וחפרה החזיר השם באר שבע וזה נ' כונת רמב"ן, ולכן מסיים הפסוק עד היום הזה לפי שהשם הראשון בטל אבל שם זה שקרא יצחק נשאר עד היום הזה ששוב לא נסתם הבאר ההוא.

"שני גדיי עזים" (כו, ט)

פירש"י פסח ה' א' לפסח וא' למטעמים (היינו לחגיגה כמש"כ בעה"ט), וכתוב ותתן את המטעמים ואת הלחם והאי לחם היינו מצה וכתוב הגישה לי ואוכלה מציד בני ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת והיינו הכוסות האחרונים מד' כוסות ששותין אחר הפסח והא דכתוב עוד פעם ויבא לו גבי היין אע"ג דכבר הביא יין מקודם על כוסות הראשונים משום דמבואר בשו"ע סי' תע"ג ס"א דד' כוסות לא ימזוג לעצמו אלא ימזוג לו אחר דרך חירות לכך הוצרך עוד הפעם להביא ולמזוג לו. (טעמא דקרא)

"ויבא לאביו" (כו, לא)

שמעתי שרבינו שליט"א נשאל אם יש מקור שאם הבן מכבד לאביו סופו שבנו שלו יכבדו ואמר שהרי כתב הבעה"ט בפר' כי תשא "ונתנו איש כפר נפשו" שנקרא "ונתנו" לב' הצדדים להורות שהנותן תרומה יקבל בחזרה שלא נחסר ע"י הצדקה וא"כ ה"ה נמי כאן הפסוק "ויבא לאביו" נקרא ג"כ חזר ומרמז כנ"ל. [וכן שמעתי דזה נרמז בפר' ויחי "כה תאמרו ליוסף אנה נא פשע אחיך" אנה נא נקרא גם לב' הצדדים ומי שמוחל גם ימחלו לו כמובא בחז"ל המעביר על מדותיו [וכו'.

(דברך נצב בשמים)

עלי שי"ח פ

"מרן המשגיח זצ"ל"

בימים אחרונים לקה עולם התורה בכלל, וציבור בני התורה בצפון בפרט, בהסתלק מעמנו גאון הענוה ועמוד המוסר הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל שהיה הסמל של סולם המדות על כל צעד ושעל, בתשעים שנותיו עלי אדמות זכה להיות ממקימי עולה של תורה ודמותו דמות של המשגיח היתה לאור עבור אלפי תלמידיו שהלכו לאורו.

מיד אחרי הסתלקותו, נשאל רבינו כמה שאלות על עניני הלידה, ואז אמר כי זוכר אותו כאברך צעיר שהיה ת"ח וצדיק, ואף בזמנו כשהוציאו תלמידיו את ספריו 'לעבדך באמת' עבר מרן שליט"א על הספר, וכשהגיע לסוף הספר שהובאו שם עובדות וזכרונות ממרן החזו"א זצ"ל עבר בעיון על כל קטע וקטע, תוך שהוא מציין כי מרבית הדברים ידועים גם לו.

אנו במערכת 'דברי שי"ח' מבכים באופן פרטי את הסתלקותו, כי זכינו ומידי שבוע היה עולה הגליון על שולחנו - שולחן מלכים, ועבר בעיון על כל הדברים ברוב ענוותנותו, ובמדת הצורך היה מעיר ומאיר כדי שנדע לתקן.

זכינו, להתלוות במסע של 'קופת העיר' לפני כשנה בחודש אולול לזילנא, עם עשרות רבנים ומרביצי תורה שהיו על המטוס, ואז במהלך אותה נסיעה קרבנו המשגיח זצ"ל, והבאנו לו את הגליון של אותו השבוע, שם נכתב בין השאר על ענין הגאווה, והבאנו את המעשה באותו ת"ח שעשה יין בביתו והכל החמיץ, ומרן שליט"א אמר לו כי אינו מתנהג כראוי עם אשתו והביא ראייה מהגמרא בכבא בתרא, ואכן כך היה.

המשגיח זצ"ל לא גמר מלהתפעל מהמעשה, ואחר כך דיבר על זה עם הסובבים וחזר בפניהם על המעשה תוך כדי שהוא מתפעל מכך שליכא מידי דלא רמיזא באורייתא.

* * *

במהלך ימי השבעה סופרו על ידי המנחמים הרבים, עובדות מפליאות ביותר אודותיו, כאחד הקדמונים ממש זצ"ל, אך במסגרת זו נביא על קצה הנייר על הקשר עם רבינו:

בשנים קודמות, לעיתים היה מזדמן המשגיח זצ"ל לבני ברק, ואז (כשהיה באפשרותו) היה משתדל לבוא להתפלל בבית הכנסת לדרמן במנין שהתפלל רבינו שליט"א, באומרו שהוא מגיע לבית הכנסת רק כדי לראות את תפילתו של רבינו שליט"א ולהביט על פניו.

בכלל, הערצה והתבטלות עצומה היתה לו כלפי רבינו שליט"א, ולפני חודשים ספורים כשההה בבני ברק נכנס להתברך אצלו, ובכל מערכות הציבוריות עמד ודרש ברבים על חובת הציות לגדולי וזקני הדור רבותינו הגרא"ל שטיינמן ורבינו שליט"א.

גם היה נוהג בכל פעם שראה את רבינו שליט"א אחרי שלושים יום, לברך בשם ומלכות ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, כדינא דשולחן ערוך דהרואה חכמי ישראל (יש לציין שהיה פעם שנכנס לרבינו ויצא, וזכר שלא בירך, וחזר לבית רבינו ובירך).

עלי הדף

כותי לענין עדות

מכות דף ח' ע"ב דת"ר עבד וכותי גולה ולוקה ע"י ישראל וישראל גולה ולוקה ע"י כותי ועבד ומק' בגמ' אמאי לוקה ע"י כותי דלטייה ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך אלא אמר רב אחא בר יעקב כגון שהעיד בו והוזם דכוותיה גבי עבד שהעיד בו והוזם עבד בר עדות הוא וכו'. מבו' בגמ' דכותי כשר לעדות אע"ג דאינו עושה מעשה עמך וכן מבו' בגיטין י' א' לענין עדות הגט דכותי כשר, ולכא' קשה דהא כותים אינם חוששים כלל לתושבע"פ ועוברין על כל דרבנן ואיך כשרים לעדות, ואין לומר משום דעובר על איסור דרבנן בעי הכרזה וכותים לא הכריזו עליהו חדא דנראה דהיינו דווקא בעובר על איסור א' דרבנן אבל הכא שאין חוששין כלל בשום מקום על מילי דרבנן הרי הן עוברין על לאו דאורייתא של לא תסור ועוד דמצינו בכ"ד שהן עוברין על כמה גופי תורה וברישי בנות כותים אמרי' שהן בועלי נדות ובס"פ דם הנדה שחשודין על לפני עור ורש"י ביבמות ל"ז א' כ' שאין חוששין בקדושי כסף ושטר וכן כל הדרשות שאין מפורשות בתורה עוברין עליהן וגם אין מאמינין בתחיית המתים כדאי' במס' כותים ס"ב וממילא אין להם חלק לעוה"ב כדתנן ריש חלק וגם בפרד"א פל"ח אמרי' שאין להם חלק בתחה"מ, וצ"ל דכיון דמנהג אבותיהם בידיהם הו"ל כשוגגין כמ"ש בחו"מ סי' ל"ד סכ"ד דאומר מותר אינו נפסל לעדות ואע"ג שהם יודעים שאנו אומרים שהם מינים וכופרים מ"מ כיון שאבותיהם הרגילום כך מנעוריהם והם סומכים עליהם וסוברים שכונת הפסוקים כפי דעתם המשובשת כמש"כ הרמב"ם בפ"ג מממרים ה"ג דדינם כתינוק שנשבה לכן אין לפוסלם לעדות דהו"ל כשוגגין ועי' תשו' המב"ט סי' ל"ז.

(פי' מטהר למס' כותים פ"א סי' כ"ה ועי"ש ובסי' ל"ט עוד באריכות)

מעניני הפרשה

"ויעקב איש תם יושב אוהלים"

תחת אחד השיחים, דיברו עם רבינו על משרת מגיד שיעור בישיבה, סיפר על עצמו את הסיפור הבא:
כשהייתי בחור למדתי בישיבת לומז'א בפתח תקוה. סמוך לישיבה היה ישיבה לצעירים שלמדו שם גמרא בבא מציעא. באחד הימים המגיד שיעור הוצרך להחסיר, אז ביקשו ממני שאבוא להשלים את מקומו (א"ה, כנראה חיפשו בחור שיוכל לבוא מיד בלי להכין מראש את החומר הנלמד...). הגעתי והתחלתי ללמוד, זה היה פרק המקבל. אני מתחיל לקרוא ולהסביר, ואז אחד התלמידים מבקש רשות לצאת לצרכיו.

כמובן, הסכמת, הלא הלכה היא שאסור להשהות את נקביו.
נערים אחרים הבחינו באיזה קלות אני נותן אישור לצאת, וכך אחד אחרי השני ביקשו לצאת גם... כמובן שלא יכולתי לסרב... כך שכמעט כולם ניצלו את ההזדמנות לצאת, מלבד אחד... כנראה הוא חס עלי שלא אשאר לבד... פניתי אליו ואמרתי לו בחיך, אולי תבקש גם אתה לצאת, ואז הכיתה תהיה ריקה ואוכל לחזור לתלמודי... הסוף היה שהם חזרו לכיתה ולמדו משנה אחת ואז כבר לא היה להם כוח...
רואים שלא מספיק לדעת את הגמרא, צריך גם סיעתא דשמיא ולדעת איך להסתדר עם צעירים.

היה פעם רעיון לפתוח ישיבה חדשה אשר במשך סדר אחד ילמדו בעיון כמו בכל שאר הישיבות אך אחה"צ ילמדו דף היומי-גמ' עם רש"י ותוס' וכבר רצו למנות ראשי ישיבה ומגידי שיעור אך אלו שרצו לפתוח את הישיבה הגיעו קודם לרבינו שידוע בבקיאותו כדי לשאול דעתו בענין, ענה להם רבינו שלא יפתחו בשום פנים את הישיבה עם תוכנית שכזאת ואמר שאנו לא עושים שינוי בסדרי הישיבות צריך ללמוד כמו שלומדים בכל הישיבות סדר עיון וסדר בקיאות והן אמנם שענין ההספק כמה להספיק בכל סדר זה שאלה נפרדת אבל ללמוד דף היומי לא, משום שלא עושים שינויים בסדרי הישיבות המקובלים.

רבינו התאונן על ת"ח שנעשה ראש ישיבה וצריך לנסוע לחו"ל לאסוף כספים, נתנו לו ישיבה וחשבתי שרק העול הרוחני יה' עליו אבל כנראה שאי-אפשר להפריד את זה מהחלק הגשמי. אם היה יכול כבר יכל לחבר לפחות חמש ספרים.

סיפר רבינו שרצו כמה פעמים לעשותו ראש ישיבה ואבא לא הסכים נס שהוא לא הסכים כך יכולתי לשבת וללמוד, פנה לאברך ואמר לו גם אתה אל תעשה כן תשב ותלמד והכל יהיה טוב, אמר האברך שאף אחד לא רוצה אותי לראש ישיבה. אמר לו תשמח שלא רוצים אותך, לשבת וללמוד זה הכי טוב.

אחד שחמיו התחייב לתמכו חמש שנים ועברו השנים ואין לו לחם בבית ורוצה לצאת לעבוד, וביקש ברכה מרבינו כתב לו אל תלך לעבוד, ושאל לב מנחת תודה - תורה אז מה עליו לעשות? אמר רבינו שכיוונתי שלא יעבוד עבודת חול אלא קודש כגון ר"מ ראש ישיבה מלמד וכדו'.

ראש ישיבה ביקש ברכה לבחורים טובים, אמר רבינו התפקיד של ישיבה לקחת בחורים לא טובים ולעשותם לטובים.

נשאל באחד שיש לו תאומים בחורים אם כדאי לשלחן לאותו ישיבה או לב' ישיבות אמר לו רבינו לפעמים כשהם ביחד זה יכול מאד להצליח ולפעמים דוקא להיפך זה הכי גרוע ורק האב שמכירם יכול להכריע בזה.

נשאל באחד שיש לו תאומים בחורים אם כדאי לשלחן לאותו ישיבה או לב' ישיבות אמר לו רבינו לפעמים כשהם ביחד זה יכול מאד להצליח ולפעמים דוקא להיפך זה הכי גרוע ורק האב שמכירם יכול להכריע בזה.

(מנחת תודה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק